

Forumbeding en rechtskeuze: niet zomaar boilerplate clauses

Stel je voor...

Je gaat als Belgische distributeur een nieuwe samenwerking aan met een Italiaanse leverancier voor de distributie van koersfietsen in België. Je ontvangt van de leverancier een ontwerp van overeenkomst en leest daarin dat Italiaans recht van toepassing is op de overeenkomst en dat de rechtbanken van Milaan bevoegd zijn in geval van een geschil tussen de partijen.

Dit lijkt je al te gek, zeker nu de producten worden geleverd in België en voornamelijk zullen worden verkocht aan Belgische wielervrienden. Je wil je leverancier evenwel niet nodeloos op de tenen trappen en vraagt je juridisch departement om advies.

Kan de Italiaanse leverancier dit überhaupt vereisen? En zo ja, is het belangrijk om aan te dringen op een andere regeling of zal het toepasselijk recht en de bevoegde rechtbank in de praktijk weinig verschil uitmaken?

Even verduidelijken.

Binnen de Europese Unie is de bepaling van zowel de bevoegde rechtbank als het toepasselijk recht onderworpen aan Europese regelgeving. In burgerlijke en handelszaken regelt de Brussel I bis Verordening de rechterlijke bevoegdheid bij grensoverschrijdende geschillen. De Rome I Verordening bepaalt dan weer welk recht van toepassing is op (internationale) overeenkomsten.

Inzake de **bevoegde rechtbank** is het uitgangspunt dat een verweerder met woonplaats in een EU-lidstaat wordt opgeroepen voor de rechtbanken van die lidstaat. Met andere woorden, een Belgische

• • • contrast • • • •

onderneming kan worden gedagvaard voor een Belgische rechter. Echter kan (of moet) de verweerder in bepaalde gevallen worden opgeroepen voor het gerecht van een andere lidstaat, en dit op grond van de bijzondere of exclusieve bevoegdheid van dat gerecht overeenkomstig de Brussel I bis Verordening.

Voor onze situatie is het belangrijk dat partijen ook zélf kunnen bepalen welke rechtbank (al dan niet exclusief) bevoegd is. Zij kunnen dit doen zowel *voor* het ontstaan van enig geschil, bijvoorbeeld via een forumbeding in hun overeenkomst, als *na* het ontstaan van een geschil.

De Italiaanse leverancier en de Belgische distributeur kunnen dus perfect overeenkomen dat de rechtbanken van Milaan (al dan niet exclusief) bevoegd zijn in geval van een conflict. Ze kunnen er zelfs voor opteren om op “neutraal” terrein te procederen door bijvoorbeeld de rechtbanken van Zweden, Nederland of Duitsland te kiezen.

Inzake het **toepasselijk recht** is de basisregel in de Rome I Verordening dat een internationale overeenkomst wordt beheerst door het recht dat de partijen hebben gekozen. Ook hier maakt het niet uit of dat gekozen recht een band heeft met de partijen of de situatie. Zo kunnen ze ook hier kiezen voor een “neutraal” recht, bijvoorbeeld het Zweeds, Nederlands of Duits recht.

De rechtskeuze van partijen wordt evenwel in bepaalde gevallen beperkt door de toepassing van zogenaamde bepalingen van *bijzonder dwingend recht*. Dit zijn rechtsregels die voor een land dermate belangrijk zijn dat deze moeten worden toegepast op alle situaties die binnen hun werkingsfeer vallen, ongeacht het recht dat de partijen hebben gekozen.

Zo bevat het Belgisch recht in bepaalde gevallen een dwingende bescherming voor exclusieve of quasi-exclusieve distributeurs die actief zijn in België. Zij hebben recht op een opzeggingsregeling en een uitwinningsvergoeding. Belangrijk voor onze situatie is dat het Italiaans recht geen vergelijkbare bescherming biedt.

Dit bijzonder dwingend recht zal in internationale situaties niet steeds automatisch worden toegepast. Er geldt hiervoor een belangrijk onderscheid naargelang de rechter die werd aangezocht. De Belgische rechter zal gehouden zijn om die bijzondere bescherming toe te passen ook al hebben de partijen gekozen voor het recht van een ander land, zoals hier het Italiaans recht. Omgekeerd zal de Italiaanse rechter in ons geval vrij zijn om die Belgische beschermingsregels al dan niet toe te passen, en is de kans dan ook zeer reëel dat hij dit niet zal doen. Kort samengevat, in principe *moet* een rechter het bijzonder dwingend recht van zijn eigen land toepassen en *kan* hij in bepaalde gevallen het bijzonder dwingend recht van een ander land toepassen.

Laten we even terugkeren naar je vraag en bezorgdheid. Heb je er belang bij om de Italiaanse rechtskeuze en de bevoegdheid van de rechtbanken van Milaan niet zomaar te slikken en toch even te checken?

Het antwoord is duidelijk ja. Procederen voor een Italiaanse rechtbank in het Italiaans en op basis van Italiaans recht is allesbehalve een thuismatch. Verder is de kans reëel dat je hierdoor bescherming verliest waarop je anders mogelijk aanspraak kan maken op basis van Belgisch recht.

Even op een rijtje (en hou je vast, want dit wordt wel wat complex) :

- Door de keuze voor de Italiaanse rechtbanken en het Italiaans recht moet je ervan uitgaan dat je niet

• • • contrast

zal kunnen genieten van de Belgische bescherming voor distributeurs.

- Als je de keuze voor de Italiaanse rechtbanken behoudt, maar het Belgisch recht toepasselijk maakt, zou die Belgische beschermingsregeling in principe wel moeten gelden. De Italiaanse rechter zou die moeten toepassen als onderdeel van het gekozen (hier: Belgisch) recht.
- Als je echter een grotere zekerheid wil dat je van die bescherming zal genieten, is de veiligste weg om te opteren voor de Belgische rechtbanken. Zij zijn immers vertrouwd met die regelgeving. Hierbij maakt het in principe niet uit of gekozen wordt voor het Italiaans of Belgisch recht. De bescherming is immers van bijzonder dwingend recht en moet dus sowieso worden toegepast door de Belgische rechter, ongeacht het gekozen recht.
- Als de bescherming die je als contractspartij zoekt niet als bijzonder dwingend recht wordt gekwalificeerd (wat voor veel Europese landen het geval zal zijn), liggen de zaken anders. In dat geval is de enige veilige weg om als toepasselijk recht te kiezen voor het recht waarin die beschermingsregeling vervat zit (dus bijvoorbeeld Duits of Nederlands recht als dat het recht is dat de door jou gezochte bescherming bevat). Als je dat niet doet, zal die bescherming niet gelden ongeacht de rechter waarvoor je hebt gekozen.

Als er één ding duidelijk is, dan is het dat een forumbeding en een rechtskeuzeclausule geen bladvulling zijn aan de staart van je overeenkomst. Als er ooit een conflict ontstaat, kunnen ze een wereld van verschil maken.

Concreet

- Het toepasselijk recht en de bevoegde rechtbank zijn in de praktijk belangrijk. Binnen de EU zijn er nog steeds wezenlijke verschillen tussen de (wijze van en termijnen voor) procesvoering en de toepasselijke regelgeving.
- Leg in geval van (internationale) overeenkomsten zowel het toepasselijk recht als de bevoegde rechtbank contractueel vast om nodeloze discussies te vermijden.
- In principe kunnen partijen vrij kiezen welk recht van toepassing is op hun overeenkomst en welke rechtbanken bevoegd zijn in geval van een geschil. Weet dat deze keuzevrijheid in bepaalde gevallen wordt beperkt, onder meer door de toepassing van bijzonder dwingend recht, en dat zowel de Rome I als de Brussel I bis Verordening specifieke regels bevatten voor bepaalde categorieën van overeenkomsten.
- Als je tijdens onderhandelingen een voorstel van forumbeding of rechtskeuze krijgt waarvan de implicaties niet meteen duidelijk zijn, check dan met je juridisch departement. Als de contractuele relatie ooit fout loopt, wil je op dat vlak geen onprettige verrassingen.

Meer weten?

- De geconsolideerde versie van de **Brussel I bis Verordening** (*Verordening (EU) Nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken*) is beschikbaar via deze link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215>.
- De geconsolideerde versie van de **Rome I Verordening** (*Verordening (EG) Nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I)*) is beschikbaar via deze link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A02008R0593-20080724>.

• • • contrast
• • • •

Auteurs

Benjamin Magnus